

Ogled po kranjskem Gorenskem.

Pot od Ljubljane do Belepeči (Weissenfels).

(Konec.)

Zapustivši jezera se urnih korakov podamo zopet v dolino, kjer se kmali zopet, in sicer, kakor sem že povedal, pri Kosovih fužinah in grajšinici, kamor po kolovozu ob potoku pridemo, z veliko potjo sklenemo. V dobri čertinki uri se znajdemo v starem tergu Belepeči (Weissenfels). Cerkev nam ostane na desno na malem gričku, terg pa ob potoku v dolini. Dan današnji ni od znamenitosti tega terga kaj povedati, in ako rečem, da nahajajo se tu fužine, kakor tudi to, da so prebivavci terde nemške korenine, izmed katerih jih mnogo celó nič slovenski ne razume, dasiravno so jim mejači slovenski Ratečani in tudi v Goratanu tam slovenski sosedje, sem menda zlo vse povedal. Bolj imeniten pa je bil terg nekdej, ker je tukajšna grajšina, zidana leta 1431 po Miroslavu grofu celjskem, imela velike sodbene pravice, ktere so se raztegovale tudi čez mejo Kranjskega tje v Goratan do Pontabla in Beljaka, tako sicer, da pri grajšinah na Terbižu, Naberjetu, Podbetrulom in v Beljaku niso smeli nobenega hudodelnika k smerti obsoditi, ako ni bilo pooblastenega oskerbnika iz Belepeči nazočega itd. — Kot poznejši posestniki te grajšine so imenovani: slavna avstrijska hiša, grofje Dittrichsteinski, vitezi Kevenhillerji, knezi Egenberski, gospodje Benaglia in grofje Trilleki. — Zdaj so na njenem mestu viditi le razvaline, ki stojijo od cerkve naprej gori na desnem hribu.

Pa znamenitost tega kraja sega tudi še v starodavne čase in hranuje starinoslovcem morebiti še široko polje preiskovanja.

Ena še, in sicer zadnja dolina, Koprivnica, se nam kmali nad Belopečjo odpira proti levi. Od nje nam slavni Korošec gosp. Jožef Wagner, mož, ktereja je Stvarnik obilno z malarskim darom in pisateljskim duhom obogatel, pri popisovanji koroške kanaljske doline sledeče govori: „kanaljska dolina je bila znana že Rimljanom, ki so imeli naselnine svoje okoli Žabnice, kar nam nedvomljivo spričujejo ondi izkopane in najdene starine, rimski dnarji, spominki, podobe bogov, razne orodja itd. Vezala pa je ni z rimsko državo in Italijo dandanašnja vez memo Pontabla in Furlanije, ampak okolica belopečanska, dolina Koprivnica (Nesselthal), podnožje Mangarta in dolina Soče memo Gorice in Gradiške“. — Na gosp. Freierjevem zemljovidu najdemo tudi zadnjo dolinico gori imenovano „Römerthal“, ktero ime gotovo nima zastoj. Ondi bi bilo treba še stikovati; morebiti se najde še sled starega pota. Posebno bi priporočal kakim učencom iz bližnje okolice, naj bi ob šolskih praznikih, kadar je nar dalji dan in nar ugodniše vreme, se ondi po starinah ozirali. Od rimske doline doli priteče Beli potok (Weissbach), ki nam čertinko ure nad Belopečjo prestriže pot in mejí Kranjsko od Koroške.

Tu je konec našega popotovanja. Popisoval sem ga, navdan serčnih želj, da bi se naša lepa domovina čedalje bolj spoznavala. Marsikaka reč se bi bila dala še obširniše in natančniše popisati, pa za sedaj naj bo toliko dovolj. Čeravno pa ni vès popis popolnoma, vendar smem reči: vidil sem toliko, da še enkrat ponavljati smem besede čast. gosp. K. Hueberja:

Krajna mati
V svojem zlati
Draga, naj živi!

V Železnikih na sv. Silvestra dan 1855. Jos. Levičnik.

Resnice življenja po izrekih mnogoverstnih mož.

Nabral C.

Zakon je dostikrat podoben obleženi terdnjavi. Ki so v njem, bi radi iz njega, — ki pa so zunaj, bi radi noter.

Dümas.

Glad in ljubezen sklepata svet.

Schiller.

Sveta vladar je želodec.

Napoleon I.

Pravi prijatelj mora biti kakor dežnik, ki se ob sončnih dnevih skriva, pa nas varuje ob oblačnih in motnih. Scribe.

Ni treba, da bil bi národni pesnik zmed derhali ali da pel bi za derhal; ravno tako ni zaničljivo za najzlahtniše pesništvo, da se razlega v ustih ljudstva. Herder.

Osel je, kogar privežejo za jasli, pa se ne najé do sitega. Kralj Friderik Veliki.

Ljubezen premore veliko, dolžnost še več. Göthe.

Ne govori se dosti dobrega od ženske, ki zlo po svetu hodi. Göthe.

Sovraštvo pozna le hudobnež, in le plašun nima zupanja. Jelačić.

Le tisti, ki opira se na skalo pravice, stojí na skali časti in sreče. Kralj Friderik Veliki.

Kdor derží s pravico, skuša z Božjo pomočjo dobri svoj meč; ako tudi izid ni gotov, volja časti moža. Jelačić.

Le kjer terdne volje ni, je pomanjkanje; pomočki zoper to so povsod. Bibig.

Pravica mora ostati pravica, in njej udale se bodo vse pobožne serca. Bunsen.

Izobrazuj se sam, izobražuješ svet, Boljšaj se sam, bolji bo svet! Fallmerayer.

Če Vas serce svari, poslušajte ga; Glas Božji je serce. Schiller.

Dobro premišljeno,
Naglo doveršeno, —
Vse drugo dobí se. Šlik.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Pole v Istri 26. marca. K. — Minuli so velikonočni prazniki, kateri se v različnih krajih tudi različno praznujejo. Tukaj, n. pr., se o veliki noči vstajenje našega Izveličarja ne praznuje; veliki petek zvečer je tukaj v spomin smerti Kristusove procesija z baklami in z godbo po mestu. Že v adventu sem opazil v cerkvenih obredih posebnost, ktera v tem obstaja, da tukaj ni zornic (juternih maš), kakor so pri nas navadne, namesti njih pa so večernice: litanije in blagoslov, kakšenkoli tudi pridiga. Kadar mašnik na prižnico stopi, pride cerkovnik s cerkovnimi ključi in zapre vse poslušavce v cerkev. Takih navad nisem nikjer med Slaveni vidil, dostikrat pa pri Lahih; zavaljo tega mislim, da prebivavci zapadnega brega istrijskega so nasledniki Talijanov, ker javalne so bili Talijani prvi prebivavci Istre. Dr. Kandler pravi, da so iz Torinskega okraja in iz otoka Korsika sem prišli, in slavnoznani Tommaseo, popisovaje običaje Istrijanov in Dalmatinov terdi, da med običaji Koršičanov in Istrijanov ob bregu živečih ni razločka. Do dobrega pa tega razložiti ne morem; le to povém, da Talijani v Istri so bolj šibki od unih na Laškem; razun tega so tihotni in vidi se jim, kakor da bi jim kaj manjkalo; tukajšni Slaveni možkega spóla pa so veliki, močni in veseli, ženske pa so bolj majhne postave in dostikrat obraza neslavenskega. Omeniti pa moram, da ne govorim tu od Istrijanov v obče, ker uni Istrijani, kateri bivajo na severnem kraju tega polotoka, so čversteji; tudi se niso njih navade in narodske posebnosti tako pogubile, kakor pri prebivavcih blizo morja.

25. dan t. m. je bilo tukaj posvečeno podladje za novo redno ladijo, kateri je ime „Kaiser“ (Cesar.) Praznovanje je bilo kaj slovesno. Ob zoru že so bile vse ladije v tukajšni luki praznično olišpane; na oljkinem otoku (scoglio degli olivi), kjer se bo ladija ravnala, so bili okoli podladja zbrani vsi delavci iz arsenala in druga kompanija vojaških rokodelcev. Okoli desetih je grom topov iz terdnjav naznaoval, da se pelje iz Tersta prerodnik mornarstva, in kmali potem zadoni stoterni hurá s korvete „Titania“ v znamenje,

da svetli nadvojvoda Ferdinand Maks se bliža luki na para-fregati „Elizabeta“. Za malo časa potem je stopil visoki gost na suho, kjer so ga oficirji in uradniki čakali. Ko je bilo podladje vzdignjeno in odgernjena tablica, koja je bila na podladje (Kiel) pribita z imenom „Kaiser“ in ko je bilo podladje blagoslovjeno, so brezštevni hurá in gromeči streljaji oznanjali po celi okolici, da lepa in velika ladija je začeta v Božjem imenu. — Kako krepko se pospešuje avstrijsko mornarstvo pod vladarstvom presvitlega sedanjega cesarja, povém še to, da 25. dan t. m. ste bile dve ladji začete v Terstu z imenom „Donau“ in „Adria“ dve drugi „Graf Dandolo“ in „Prinz Eugen“ se pa že delate v Benetkah.

Iz Tersta 27. marca. J. D. Unkrat sem vam bil pisal, da je med teržaškimi pridigarji, ki so letos postne pridige imeli, P. Frančišek conte ti Navali, najizverstniši cerkveni govornik. Takega se je skazal od 6. febr. do 12. marca tridesetkrat. Da se je s svojimi govori Teržačanom res močno prikupil, se je na veliki petek očitno pokazalo, ko so na tisuče zbrani ga spremili na njegov večni počitek. Ni ga več med nami — lahka mu zemlja! — Res posnemanja vredno je, kar je gosp. J. Š. od švajcarskih vasí Slovencem priporočal; dostavljam temu še, da ne bilo bi nasprotno, ako bi hotli Slovenci svoje hiše od zunaj tudi kakor Švajcarji s posebnimi velikimi napisi olepšati. Vsi taki napisi so večidel kratki nabožni prigovori ali druge lepe resnice, katerih je pri njih nad vratami, nad in pod okni na vsakem tramu viditi. Takih napisov bi se lahko veliko oskerbelo in med ljudstvo spravilo. Naj se le začetek naredi — drugo se bo dalo samo po sebi. Imenovani napisi so za vsaki del hiše posebej zloženi; nekteri zadevajo gospodarja, nekteri gospodinjo, nekteri otroke, ali družino, ali unajne itd. Ker sem se danes že lotil svetovanja, naj rečem še nekaj. Ko sem unidan bral, da v našem cesarstvu izhaja letos v različnih kronovinah s slovanskimi narodi 37 slovanskih časnikov, mi prihaja na misel: kako to, da zraven 37 slovanskih časnikov ni ne enega v nemškem jeziku izdajanega? In vendar bi bil koristen na vsako stran, da bi tudi nemški braveci poznali stan literature avstrijskih Slovanov, nje napredovanje itd. Vse to, se vé da se malo aliskoro nič ne porajta v družih nemških časnikih, katerih naloga so le njih literatura in njene zadeve. Se vé da za izdajanje takega vsaki dan izhajajočega in morebiti s pripomočjo delnic ustanovljenega časnika, ki bil sicer osnovan kakor drugi veliki politični časniki, bi bil Beč (Dunaj) edino pripravno mesto.

Iz Zagorja. Mnogokrat slišimo in beremo v časnikih, kake nesreče se po železnicah godé in večkrat le zato, ker se ljudje premalo varujejo. Nekaj enacega hočem danes „Novicam“ naznaniti. F. B., kmet na Selih pri Zagorji in oče še več majhnih otrok, se na veliko saboto opoldne po železnici do zagorske postaje pripelje. Že koraka veselo proti domu, kar se spomni, da je svojo besago na vozu pozabil. Urno se tedaj vernivši sili in hoče na voz in se ga poprijema, ko se vlak ravno začne dalje pomikati, in ko bi trenil, ga zasučé, da pade pod voz; vrat mu zahrusta; revež zadnjikrat zdihne! — Naj bi bila smert tega nesrečneža vsem vno-
vič svarilo: ne hodite na voz ali z voza, dokler je še v teku.

T. Juvan.

Iz Ljubljane. „Med mnogimi naročili sadnih in murvinih dreves, ki so mi došli to spomlad“ — so nam unidan rekli oskerbnik družtvinega verta gosp. fajm. Zalokar — „ste me še prav posebno dve razveselile: naročilo c. k. metliške kantonske gosposke na Krajnskem in pa c. k. reške na Horvaškem. Obé ste naročile dreves v imenu svojih sosesk, za ktere ste prevzele delo naročila in sprejema in jim na roko šle v vsem, morebiti tudi jih spodbodle k lepemu početju koristne sadjo- in murvoreje. Po reški kantonski gosposki so naročili ondašnji sosesčani tudi murvenega semena. Očitne hvale vredno je, ako kantonski gospod

predstojnik si tudi zunaj pisarnice prizadeva za prid svojih ljudi in s svojo pripomočjo pospešuje blagostan svoje okrajne. Tako „iz malega raste veliko“ in prav ljubeznjivo je tako ravnanje“. — To so nam gosp. fajmošter povedali ter željo razodeli, naj bi jo razglasili v „Novicah“. Prav radi spolnujemo njih željo s temi versticami. — Danes (v torek) ob desetih dopoldne sta se svetli škof in knez goriški in ljubljanski po železnici na Dunaj peljala v veliki škofji zbor; nobenega družega duhovnega gospoda niso sabo vzeli. Danes zvečer ali jutri se tudi na poti na Dunaj v Ljubljani pričakujeta svetli škof teržaški in pa poreški.

Novičar iz raznih krajev.

Na čelo današnjega novičarja postavimo važno novico, da je mir sklenjen. Telegrafno pismo iz Pariza v nedeljo popoldne, 30. marca, naznanja sledeče: „Kanoni oklicujejo ravno sedaj, da se podpisuje mirna sprava. Vse je veselo. „Moniteur“ pravi: „Danes je obletnica, ko je leta 1814 bil Pariz vzet; bolje se tadanja nesrečna prigodba ni mogla premeniti“. Telegrafno pismo tudi iz Pariza, pa en dan pozneje (v ponedeljek 31. marca) pa že iz oklica mirne sprave razglša sledeče: „Sedem pooblastencov je podpisalo pogodbo, koja je sklenila sedanjo vojsko. Turške zadeve v red devaje varuje ona mir Europe na terdni, stanovitni podlagi. V 4 tednih se bojo poterdne pisma zamenjale. Dotistihmal se dogovori ne bojo oklicali. Pogodba zapopada 384 razdelkov. Angleški poslanec Clarendon se je podal že domú; rusovski poslanec Orlov bo še ostal do vojaške parade“. Iz Turina naznanja telegraf, „da tudi v nedeljo so sklenjeni mir oklicovali kanoni v Turinu, Alesandrii in Genovi“. Že pred se je govorilo, da so se za ta slovesni dan delale velike priprave za občno osvitljenje pariškega mesta in da v torek je bila velika parada pariške armade na Martovem polji napovedana. — Tako je „bela nedelja“ končala silno pravdo, koja je požerla strašno veliko ljudi in dnarja, in svetu prinesla zaželjeni mir. Težko so zapopasti besede, ki se cesarju Napoleonu podtikujejo, da jih je (ako je res) govoril nekim svojim naj boljim prijatlom rekoč: „Mir ne bo dober, al potreben nam je vsem“. — Da ste si francoska in rusovska vlada čedalje bolj prijazne, ni nobena skrivnost več, kakor je tudi to lahko zapopasti, da je cesar Napoleon raje dovolil v mirno spravo, kakor Angleži; Napoleon je v vojski dosegel vse, česar je želel, pred vsim pa slavo vojaštva; Angleži pa so v Turčiji iskali gotovega dobička, ki jim je sedaj spodletel. Turčijo v red djati pa bo prizadjalo še veliko težav; koran in pa kristijanstvo se ne bota zedinila. „Šerbski Dnevnik“ piše iz Niša 13. marca: „Pred 6 dnevi je bil tukaj novi hatišerif oklican; mi kristijani smo slišali, da nam ima v prid biti in nam polajšati nadloge, ali iz hatišerifa nismo mogli tega zvediti, ker so nam ga brali le v turškem jeziku; nad našimi Turki ne zapazujemo nobene premembe, tako, da ne vemo, zakaj bi se veselili“. — V Moldavi in Vlahii se od dné do dné množé prošnje za zedinjenje teh knežij v eno državo; hospodar moldavški, knez Ghika, podpira to početje, turška vlada pa je temu popolnoma nasproti; sklep o tem bo tudi prišel iz zbora pariškega. Vse to pa pričuje, da bo še veliko dela, preden bojo turške zadeve v pravem redu. — Prihodnjo nedeljo se bo začel zbor vsih škofov našega casarstva na Dunaji zavolj izpeljave nove zaveze, ki jo je sklenila avstrijska vlada s sv. očetom papežem. Kardinal in dunajski škof vitez Raušer bo razodeval slavnemu zboru vse to, kar mu ima cesarska vlada sporočiti, papežev poročnik in kardinal Viale pa mu bo razodeval sporočila sv. očeta. — Zavolj pogostnih požigov v tešinskem okraji na Šlezkem je c. k. ministerstvo oklicalo naglo sodbo na smert za take hudodelstva. — Nadavek srebernega dnarja je bil 31. marca 2 in pol, cena cekinov 4 fl. 44 kr.